

ÇEVRESEL ETKİ DEĞERLENDİRMESİ (ÇED) NEDİR?

Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED), gerçekleştirilmesi planlanan projelerin çevreye olabilecek olumlu ve olumsuz etkilerinin belirlenmesinde, olumsuz yöndeki etkilerin önlenmesi ya da çevreye zarar vermeyecek ölçüde en aza indirilmesi için alınacak önlemlerin, seçilen yer ile teknoloji alternatiflerinin belirlenerek değerlendirilmesinde ve projelerin uygulanmasının izlenmesi ve kontrolünde sürdürülecek çalışmalar bütünüdür.

11 Ağustos 1983 tarihli Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe giren 2872 Sayılı Çevre Kanununun 10. maddesi uyarınca;

“Gerçekleştirmeyi planladıkları faaliyetleri sonucu çevre sorunlarına yol açabilecek kurum, kuruluş ve işletmeler bir “Çevresel Etki Değerlendirme Raporu” hazırlarlar. Bu raporda çevreye yapılabilecek tüm etkiler göz önünde bulundurularak çevre kirlenmesine sebep olabilecek atık ve artıkların ne şekilde zararsız hale getirilebileceği ve bu hususta alınacak Önlemler belirtilir.

Çevresel Etki Değerlendirme Raporunun, hangi tip projelerde isteneceği, ihtiva edeceği hususlar ve hangi makamca onaylanacağına dair esaslar yönetmelikle belirlenir”.

Hükmü ile; Türkiye’de ilk defa, bir faaliyetin gerçekleşmesinden önce bu faaliyetin yol açabileceği olumsuz etkilerin belirlenmesini ve gerekli önlemlerin alınması yasal bir zemine oturtulmuş ve ilk Çevresel Etki Değerlendirme Yönetmeliği 07 Şubat 1993 tarih ve 21489 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Daha sonra bu yönetmelik gözden geçirilmiş ve önemli değişiklikler ile 23 Haziran 1997 tarih 23028 sayılı Resmi Gazetede yenilerek yayımlanmıştır. Daha sonra 06 Haziran 2002, 16 Aralık 2003, 17 Ağustos 2008, 03 Ekim 2013, 25 Kasım 2014 ve 29 Temmuz 2022 Tarih ve 31907 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak en son şekli ile yürürlükteki halini almıştır.

Yönetmeliğe tabi projeler/faaliyetler, Ek-I (Çevresel Etki Değerlendirmesi Uygulanacak Projeler Listesi) ve EK-II (Seçme Eleme Kriterleri Uygulanacak Projeler Listesi) olarak ayrılmıştır.

29.07.2022 tarihli ÇED Yönetmeliğinin 5. Maddesinde, *“Bu Yönetmeliğe tabi projeler hakkında "ÇED Olumlu", "ÇED Olumsuz", "ÇED Gereklidir" veya "ÇED Gerekli Değildir" kararlarını verme yetkisi Bakanlığa aittir. Ancak Bakanlık gerekli gördüğü durumlarda "ÇED Gereklidir" veya "ÇED Gerekli Değildir" kararının verilmesi*

konusundaki yetkisini, sınırlarını belirleyerek İl Müdürlüğüne devredebilir". Hükmü gereğince, Ek-II listesinde yer alan projeler hakkındaki "Çevresel Etki Değerlendirmesi Gereklidir" veya "Çevresel Etki Değerlendirmesi Gerekli Değildir" kararı verme yetkisi 29.07.2022 tarih ve 2022/13 nolu Genelge ile İl Müdürlüklerine devredilmiştir.

ÇED Yönetmeliği'nin ekli listelerinde yer almayan projeler/faaliyetler ise faaliyet sırasında 2872 Sayılı Çevre Kanunu ve bu kanuna bağlı olarak çıkarılan yönetmeliklerde belirtilen şartlara uyulması ve mer'i mevzuat çerçevesinde diğer izinlerin alınması şartıyla Yönetmelik kapsamı dışında değerlendirilmektedir.

+ ÇED Yönetmeliği kapsamında yer alan projeler için,

- (2872 Sayılı Çevre Kanununun 10. Maddesinin 2. bendi ve Yönetmeliğin 6. maddesinin 3. bendine göre) **"Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu" veya "Çevresel Etki Değerlendirmesi Gerekli Değildir" kararı alınmadıkça hiçbir teşvik, onay, izin yapı ve kullanım ruhsatı verilemez, proje için yatırıma başlanamaz ve ihale edilemez.**
- "Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu" veya "Çevresel Etki Değerlendirmesi Gerekli Değildir" kararı alınmadan yatırıma başlanan/kurulan faaliyetler, Çevre Kanunu'nun 15. maddesine istinaden ÇED Yönetmeliği (19.maddesinin (a) bendi) gereğince durdurulmakta ve Çevre Kanununun 20. maddesinin (e) bendi uyarınca idari para cezası uygulanmaktadır.
- ÇED Raporunda veya Proje Tanıtım Dosyasında taahhüt edilen hususlara uyulmadığının tespit edilmesi durumunda ise Yönetmeliğin 19.maddesinin (b) bendi gereğince (Çevre Kanunu'nun 20. maddesinin (e) bendi uyarınca) idari para cezası uygulanmaktadır.

ÇED Yönetmeliği hükümlerine tabi faaliyetlere/projelere verilen "ÇED Olumlu" ya da "ÇED Gerekli Değildir" kararları faaliyete başlanması için gereklidir ancak yeterli değildir. Diğer bir deyişle, **ÇED Yönetmeliği kapsamında verilen kararlar nihai izin ve onay niteliği taşımamaktadır.** Bu nedenle, faaliyete başlamak için yürürlükte olan mevzuat uyarınca ilgili tüm kurum ve kuruluşlardan gerekli izin, onay, görüş ve/veya ruhsatların alınması gerekmektedir.